

Залучення здобувачів вищої освіти до занять тенісом під час воєнного стану

Груцяк Н. Б., Коник Г. О., Іщенко О. А.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Анотація. Проведено огляд можливостей застосування тенісу у спортивно орієнтованому фізичному вихованні здобувачів вищої освіти на прикладі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Показано, що при підготовці студентської молоді у ЗВО неспортивного профілю спостерігається широке застосування спортивно орієнтованого фізичного виховання, дієвим засобом якого є ігрові види спорту, зокрема теніс. Вказано на важливість організації змішаної форми занять для підвищення залучення здобувачів вищої освіти до занять тенісом під час дії воєнного стану. Зазначається, що при факультативній формі навчання головним завданням фізичного виховання у закладах вищої освіти неспортивного профілю є забезпечення постійного інтересу студентської молоді до занять фізичними вправами, дотримання здорового способу життя, поповнення знань про шляхи збереження та зміцнення свого здоров'я. Вказується на активне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для залучення студентської молоді до занять фізичною культурою і спортом.

Ключові слова: теніс; здобувач вищої освіти; спортивно орієнтоване фізичне виховання, заклад вищої освіти.

Вступ. Наразі в освітньому процесі з фізичного виховання в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, як і у багатьох закладах вищої освіти неспортивного профілю в Україні, впроваджено спортивно орієнтоване фізичне виховання. При цьому вибір виду спорту (рухової активності) для занять обирається особисто здобувачем вищої освіти за власним уподобанням. Сьогодення формує вимоги використання популярних серед студентської молоді видів спорту та напрямків рухової активності оздоровчого спрямування. Фахівці зазначають, що головним завданням фізичного виховання у ЗВО неспортивного профілю є забезпечення зацікавленості здобувачів вищої освіти до занять фізичними вправами, дотримання здорового способу життя, поповнення знань про шляхи збереження та зміцнення свого здоров'я (Темченко et al., 2023).

Науковці зазначають, що ігрові види спорту, як ефективний засіб фізичного виховання сучасної молоді, мають такі функції:

- інтегруюча – визначає й координує взаємодію педагогічного, психологічного та соціального компонентів ігрової діяльності або переважання одного з них залежно від поставлених завдань;
- розвивальна – забезпечує динаміку розвитку психофізичної підготовленості, мотиваційної, емоційної, когнітивної й вольової сфер особистості;

- компенсаторна – надає можливості для реалізації актуальних потреб здобувачів освіти в самовираженні, самоствердженні, саморозвитку, самопізнанні, самовдосконаленні.

Відомо, що в процесі гри відбувається постійне чергування моментів високої, низької й помірної активності. При цьому часто учасники самостійно регулюють величину навантаження, що позитивно впливає на їхній функціональний стан організму. Крім того, специфіка гри сприяє розвитку психологічної стійкості, вміння швидко оцінювати ситуацію та приймати рішення щодо використання доречних в конкретних ігрових ситуаціях технічних і тактичних прийомів. Це розвиває ініціативність і дисциплінованість, адже на корті відповідальність за результат індивідуальна (Бурлака & Лукачина, 2022).

Спортивні ігри є популярним видом фізичної активності, який забезпечує комплексний розвиток фізичних якостей молодого людини. На думку дослідників, використання спортивно орієнтованого фізичного виховання у вищих підвищує активність студентів, позитивно впливає на мотивацію студентів до занять фізичними вправами, дозволяє індивідуалізувати процес фізичного виховання та інтенсифікувати навчально-тренувальний процес, створює умови для самостійної роботи і сприяє виробленню самооцінки. У результаті вищезгаданого відбувається підвищення ефективності навчально-тренувального процесу (Темченко et al., 2020).

При дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на залучення студентів до регулярних занять спортивно орієнтованим фізичним виховання науковці зазначали, що використання у фізичному вихованні спортивно орієнтованих технологій сприяє підвищенню зацікавленості здобувачів вищої освіти до фізичної культури в освітньому просторі вишів, внаслідок чого відбувається покращення рівня знань з фізичного виховання у цілому та у визначеному виді спорту зокрема, підвищення рівня рухової активності як у навчальний, так і позанавчальний час (Ольховий et al., 2015).

Введення воєнного стану в Україні позначилось на організації освітнього процесу та безпосередньо на освіті у закладах вищої освіти. На думку багатьох дослідників наразі здобувачі вищої освіти зіштовхуються з різноманітними проблемами як у навчальному процесі, так і при проведенні підсумкового контролю знань, значно скоротилась кількість спортивних змагань та заходів позанавчальної діяльності. Відбулося обмеження соціалізації і спілкування, різко змінився стиль життя, формат навчання та зайнятості. Наразі одним з нагальних питань державної політики України є організація оздоровлення студентської молоді. В аспекті істотного погіршення психофізичного стану студентської молоді питання збереження здоров'я неможливо розглядати поза контекстом фізичного виховання здобувачів вищої освіти. При цьому однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої діяльності у самостійних формах в умовах вкрай обмеженої рухової активності в сучасних реаліях (Темченко et al., 2025).

Дослідження залучення здобувачів вищої освіти до спортивно орієнтованого фізичного виховання показали, що при виборі видів спорту понад

40 % студентської молоді зацікавлені займатися саме ігровими видами спорту під час навчання (Olkhovy et al., 2015).

Н. Завадська та Л. Гришко підкреслюють, що однією з основних проблем в організації освітнього процесу з навчальної дисципліни «Фізичне виховання» є створення мотивації до занять фізичною культурою. Цю проблему можна вирішити організацією навчальних занять на основі різних видів спорту та систем фізичних вправ, враховуючи індивідуальність студентів та їх інтереси. При такій формі організації занять інтерес до фізичного виховання зростає, студенти стають активними учасниками освітнього процесу, підвищується ефективність занять (Завадська & Гришко, 2020).

Теніс у фізичному вихованні студентів є ефективним засобом розвитку координації, витривалості та зміцнення здоров'я, що особливо актуально для адаптації до навчання та зниження стресу, адже він поєднує аеробні навантаження (зміцнення серця, дихання) з технічними навичками (ударів, переміщень). Використання тенісу як засобу фізичного виховання у вищих неспортивного профілю допомагає формувати інтерес до фізичної культури та сприяє всебічному розвитку студентів.

Мета дослідження: проаналізувати залученість здобувачів вищої освіти до занять тенісом під час фізичного виховання.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використовувалися такі методи: теоретичний аналіз даних науково-методичної інформації, узагальнення передового практичного досвіду.

Результати дослідження та їх обговорення. Війна в Україні спричинила негативний вплив на кількість здобувачів вищої освіти Каразінського університету, які займаються фізичним вихованням. Перший повний навчальний рік на початку повномасштабного вторгнення роботу секції з тенісу взагалі довелося припинити внаслідок руйнування спортивної інфраструктури і масового виїзду як здобувачів освіти, так і науково-педагогічних працівників за межі Харкова. Але з 2023/2024 навчального року заняття з тенісу було відроджено, причому одразу у змішаному форматі. Вже третій рік поспіль спостерігається зростання кількості здобувачів вищої освіти, які обрали для вдосконалення фізичних якостей теніс. Результати залучення здобувачів вищої освіти до занять тенісом під час воєнного стану наведено у таблиці 1. Дані 2021/2022 навчального року наведено станом на 09.02.2022 р., а за 2025/2024 навчальний рік – станом на 01.12.2025 року.

Таблиця 1

Залучення здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна до занять спортивними іграми під час воєнного стану

№ з/п	Вид спорту	Навчальний рік				
		2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
5	Теніс	165	-	69	98	114
Загальна кількість осіб, які займалися СОФВ		1700	828	917	834	903

Висновки.

Показано, що при підготовці здобувачів вищої освіти у ЗВО неспортивного профілю спостерігається широке застосування спортивно орієнтованого фізичного виховання, дієвим засобом якого є ігрові види спорту. Навіть під час воєнного стану здобувачі вищої освіти зацікавлені у заняттях ігровими видами спорту, зокрема – тенісом, причому статистика залучення студентів до тренувань при факультативній формі занять за три навчальні роки вказує на зростання зацікавленості студентів.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у проведенні анкетування здобувачів вищої освіти, щодо підвищення якості проведення занять тенісом у змішаному режимі під час військового стану в країні.

Література:

- Бурлака, І.В. & Лукачина, А.В. (2022). Фізичне виховання: Теніс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського.
- Завадська, Н.В., & Гришко, Л.Г. (2020). Настільний теніс у системі фізичного виховання студенток технічних закладів вищої освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, (8(128), 69-71. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8\(128\).15](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).15)
- Ольховий, О.М., Темченко, В.О., & Петренко, Ю.М. (2015). Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на залучення студентів до спортивно орієнтованого фізичного виховання. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, (4), 70-73.
- Темченко, В., Акінін, Л., & Мананчиков, А. (2023). Дистанційне спортивно орієнтоване фізичне виховання здобувачів вищої освіти. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності*, 210–214.
- Темченко, В., Коленченко, А., Коник, Г., Чупир, К., & Сіренко, Р. (2025). Порівняльний аналіз залучення студентської молоді до занять спортивними іграми під час воєнного стану. *Спортивні ігри*, (1(35), 49–58. <https://doi.org/10.15391/si.2025-1.06>
- Темченко, В., Ковтун, О., & Тимченко, Г. (2020). Дослідження фізичної підготовленості дівчат, які займаються настільним тенісом у процесі спортивно-орієнтованого фізичного виховання. *Спортивні ігри*, (2(16), 69–75. <https://doi.org/10.15391/si.2020-2.07>
- Olkhovy, O.M., Petrenko, Y.M., Temchenko, V.A., & Timchenko, A.N. (2015). Model of students' sportoriented physical education with application of information technologies. *Physical education of students*, 3, 29-37.

Відомості про авторів:

Груцьяк Наталія Борисівна: старший викладач кафедри базової загальновійськової підготовки, фізичного виховання та спорту
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: nataly.grutsyak@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8665-0754>

Коник Геннадій Олександрович: старший викладач кафедри базової загальновійськової підготовки, фізичного виховання та спорту
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: gennadii.konik@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-0671-9886>

Іщенко Олександр Анатолійович: старший викладач кафедри базової загальновійськової підготовки, фізичного виховання та спорту,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: iaa_007@ukr.net

Надійшла до редакції 27.12.2025 р.